

Rahandusministeerium
info@fin.ee

Teie: 17.09.2024 nr 13-5.1/4113

Meie: 21. 10.2024 nr 46

Pangaliidu arvamus seoses rahapesu ja terrorismi tõkestamise seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsusega

Täname võimaluse eest avaldada arvamust tegelike kasusaajate andmete kogumise, säilitamise ja avalikustamisega seotud muudatusi käsitleva väljatöötamiskavatsuse (VTK) osas.

Pangaliit peab kavandatud muudatusi väga oluliseks ning on arvamusel, et muudatustega võetud regulatiivne suund (tegelike kasusaajate andmekvaliteet, volitatud töötleja ja andmevahetus) aitab kaasa Eesti majanduskeskkonna läbipaistvamaks muutmisele ja finantskuritegevuse takistamisele, samuti Moneyvali raportist tulenevate puuduste kõrvaldamisele.

Seoses andmekvaliteedi tõstmiseks tehtud ettepanekutega märgime esmalt, et tegelike kasusaajate kontaktisiku eraldiseisev määramine FATF-i nõuetega kooskõla tagamise eesmärgil tuleks õiguslikult realiseerida viisil, et see ei pisendaks ega hägustaks juhtorgani liikmete vastutust. Samuti ei tohiks nimetatud regulatiivne suund tekitada asjakohatut halduskoormust tegelikke kasusaajaid määrama kohustatud juriidilistele isikutele. Seetõttu palume kaaluda olemasoleva kontaktisiku (äriregistri seadus) või juhatuse liikmete kohustuste ulatuse täpsustamist „tegeliku kasusaaja kontaktisiku“ instituudi loomise alternatiivina.

Teiseks, tegelike kasusaajate andmetele konstitutiivse tähenduse andmine ei pruugi ühtida kavandatava EL rahapesu tõkestamise raamistikuga nagu VTK-s ka märgitud, kuivõrd kohustatud isikutele on jäetud iseseisev tegeliku kasusaaja tuvastamise kohustus. Samas palume kaaluda võimalust õigusaktiga sätestada, et kohustatud isikul on lihtsustatud hoolsusmeetmete kohaldamise olukorras (tavapärasest madalama rahapesu või terrorismi rahastamise riskiga olukord) võimalik tugineda üksnes registrikandele.

Seoses volitatud töötleja küsimusega leiab Pangaliit, et põhjendatud on eraldiseisva üksuse loomine Rahandusministeeriumi haldusalasse. Rahandusministeeriumi haldusala pakub välja ka VTK. Pangaliit ei toeta keskregistri loomist EMTA või RAB-i juurde tulenevalt nende valitsusasutuste täidetavate ülesannete spetsiifilisest iseloomust ning mis võib tegelike kasusaajate keskregistri funktsiooni täitma hakkamisel pärssida nende asutuste põhiülesannete täitmist, samuti põhjustada konflikte erinevates protsessides (andmete kasutamine, süüteomenetlused, ressursside küsimused). Pangaliit juhib

tähelepanu, et 2027. aastal kehtima hakkav EL rahapesu tõkestamise raamistik näeb „keskregistri“ ette spetsiifilised nõuded (näited on toodud AMLR preambuli punktis 54-55, 121-125, artikkel 24, 62-67), mis eeldavad Pangaliidu hinnangul mh eraldiseisvat juhtimisstruktuuri ja piisavate ressursside eraldamist, et täita EL otsekohalduvaid nõudeid.

Puutuvalt andmekaitse regulatiivsetesse võimalustesse on Pangaliit seisukohal, et VTK-s nimetatud Euroopa Kohtu lahend tuleb asetada antud ajahetke seoses Vene Föderatsiooni sõjaga Ukrainas. Selgitame, et sanktsioonid on täitmiseks kohustuslikud nii erikohustusega isikutele (rahvusvahelise sanktsiooni seaduse tähenduses) kui ka kõigile teistele isikutele. Alates 2022. aasta veebruari lõpust on EL ja Vabariigi Valitsus kehtestanud olulises osas sanktsioone, mis puudutavad ka tegelikke kasusaajaid ning nende paiknemist omandistruktuurides. Seetõttu leiame, et on vältimatult vajalik teha tegelike kasusaajate andmed lihtsalt kättesaadavaks isikutele, kes oma äri- või tegevusvaldkonna tõttu nimetatud valdkonnas Eestis tegutsevad. Seega on oluline „õigustatud huvi“ ja „kolmandate osapoolte“ siseriiklikul sisustamisel jätta piisavalt avar ruum, et nimetatud sanktsioonide täitmisega seotud kohustused, ja lisaks muud Eesti spetsiifilistest RP/TR tõkestamise riskidest tulenevad kohustused, saaksid õigeaegselt ja kohaselt täidetud.

Lisaks palume regulatiivsete võimalustega edasi töötamisega paralleelselt läbi mõelda muudatuste edasi- ja tagasiulatuva kohaldamise aspekt ehk nn *grandfathering rule*. Teisisõnu, olukordades, kus muudatus eeldab nt olemasoleva kliendibaasi ümberhindamist või rakendamist, teeme ettepaneku igal juhul sätestada mõistlik jõustumisaeg, et vältida sihtrühmadel õigusselgusetuse tekkimist muudatuste järgselt tegutsemisel.

Loodame, et Rahandusministeeriumil on võimalik Pangaliidu seisukohtadega arvestada.

Lugupidamisega,

/allkirjastatud digitaalselt/

Katrin Talihärm
Tegevjuht